

Mūsdienās videonovērošana ir teju pašsaprotama, jo kameras ir visur – uz ielām, automašīnās, mājokļos un pat mežos. Bieži par to neaizdomājamies vispār, taču līdz ar jauno Vispārīgās datu aizsardzības regulu jeb GDPR, kas stāsies spēkā 25. maijā, šim jautājumam vajadzētu pievērsties nopietnāk kā uzņēmējiem, tā privātpersonām, portālam "Delfi" skaidroja eksperti.

Kas ir GDPR?

Pārsvarā šī regula tiek saistīta ar privātpersonas plašākām iespējām kontrolēt savus personas datus un uzņēmuma pienākumiem šīs tiesības nodrošināt. Tomēr arī privātpersonām ir jāņem vērā šis normatīvais regulējums.

Līdz ar 25. maiju, kad stāsies spēkā GDPR, spēku zaudēs Fizisko personu datu aizsardzības likums, kuru aizstās Personas datu apstrādes likums. Tas nozīmē – ja līdz šim tiem, kas vēlējās veikt videonovērošanu savā īpašumā, bija jāreģistrē personas datu apstrāde (videonovērošana, saglabājot personas datus) Datu valsts inspekcijā, pēc 25. maija, kad stāsies spēkā GDPR, tas vairs nebūs jādara.

Videonovērošana – kas ir un kas nav datu apstrāde?

Videonovērošana ir tāds pats personas datu apstrādes veids kā daudzi citi (piemēram, fotografēšana, personas datu vākšana mārketinga vajadzībām), tādēļ tai ir nepieciešams tiesisks pamats. Publiskās vietās parasti tās ir organizācijas vai uzņēmuma (datu pārziņa) leģitīmās intereses, piemēram, kārtības nodrošināšana, aizsardzība pret zādzībām, krāpšanu. Runājot par valsts vai pašvaldības iestādēm, tie var būt arī uzdevumi sabiedrības interesēs vai likumā noteikto mērķu īstenošana, piemēram, cīņa pret terorismu, piekļuves noteiktā teritorijā ierobežošana.

"Ir svarīgi ņemt vērā, ka GDPR attiecas tikai uz videonovērošanu, kuras rezultātā tiek saglabāti video ieraksti un tajos ir iespējams identificēt personu jeb datu subjektu," stāsta mobilā operatora "Bite Latvija" Klientu apkalpošanas nodaļas vadītāja Oksana Stankeviča.

Tāpat GDPR nosaka, ka datu subjekts ir tikai un vienīgi fiziska persona, kuru var tieši vai netieši identificēt. Mājdzīvnieku datus šī regula nepasargā. Taču, publicējot video ierakstus ar mājdzīvniekiem, ir svarīgi ņemt vērā, ka nedrīkst likt atsauci uz konkrētā suņa, kaķa vai zirga saimnieku – vārdu, uzvārdu, adresi un citu informāciju, kas ļauj identificēt šo personu.

Samērīgums

GDPR prasa rūpīgi izvērtēt, vai novēroto cilvēku intereses, pamattiesības un pamatbrīvības nav svarīgākas par nepieciešamību veikt videonovērošanu. Proti, kameras joprojām nedrīkst izvietot vietās, kur cilvēks pamatoti cer sagaidīt privātumu.

"Jādomā, lielākajai daļai cilvēku nebūs iebildumu pret kamerām tirdzniecības centrā, jo ir saprotams, ka tās var palīdzēt uzturēt kārtību vai atrisināt dažādas konfliktsituācijas. Taču būs milzīgs un pamatots sašutums, ja atklāsies, ka kameras ir izvietotas tualetēs. Tieši tā arī strādā GDPR – cilvēka intereses, visticamāk, būs svarīgākas par datu pārziņa interesēm situācijās, ja viņam nav pamatotu gaidu, ka datu apstrāde (videonovērošana) turpināsies," skaidro "Sorainen" zvērināta advokāte Ieva Andersone.

Advokāte norāda, ka GDPR izpratnē arī valsts vai pašvaldība tāpat kā jebkurš uzņēmums, kurš veic videonovērošanu un vāc datus, var būt datu pārziņis, uz kuru tieši tāpat kā uz visiem pārējiem attiecas šīs regulas noteikumi. Ja videonovērošanas pamatojums ir likuma prasību izpilde, iestādei vienmēr jābūt gatavai atklāt, uz kura likuma pamata novērošana tiek veikta. Arī šajā gadījumā visas cilvēka intereses, pamattiesības un pamatbrīvības paliek spēkā, ja vien kāds speciāls likums nenosaka ko citu.

"Piemēram, runājot par populārājiem policijas video ar pakalpojumiem, ir jāatceras – personas dati būtībā nozīmē iespēju identificēt konkrētu cilvēku. Ja video konkrētu personu identificēt nevar, var uzskatīt, ka GDPR uz to neattiecas. Tomēr policijai ik reizi pirms video publicēšanas ir jāizvērtē, vai cilvēks būs atpazīstams, kā arī jāspēj pamatot, kurš likums policijai atļauj tādu video publiskot," norāda juriste.

Videonovērošanai jābūt pamatotai

Andersone iesaka uzņēmumiem un organizācijām rūpīgi dokumentēt ikvienu videonovērošanas sistēmu, precīzi fiksējot mērķus un argumentus, kuru dēļ tā ir nepieciešama, aprakstīt veicamos pasākumus un procedūras, samērīgumu ar tai pakļauto personu pamatbrīvībām un riskus, ko tā rada privātpersonām, kā arī pasākumus, kas tiek veikti, lai šos riskus mazinātu. Tāpat jānoformulē veidi, vai un kā cilvēki var noskaidrot, kādi dati (video) par viņiem ir fiksēti, cik ilgi tiek glabāti un pie kādiem nosacījumiem tos var dzēst.

Viņa arī piebilst, ka neatkarīgi no kameru izvietojuma mērķiem, uzņēmējiem ir par to jāinformē darbinieki.

Ikvienam cilvēkam ir tiesības saņemt no datu pārziņa, šajā gadījumā uzņēmuma vai organizācijas, apstiprinājumu par to, vai tiek apstrādāti viņa personas dati. Ja tas tiek darīts, personai ir tiesības piekļūt šiem datiem un saņemt GDPR 15. pantā minēto informāciju. Tiesa, var būt likumīgi gadījumi, kad tas ir tehniski neiespējami vai cilvēks var piekļūt tikai daļai uzkrāto datu. Piemēram, ja tie ir saistīti ar policijas izmeklēšanas darbu, valsts noslēpumu, komercnoslēpumu. Turklāt, ja video bez konkrētās personas, kas pieprasījusi video ierakstu ar sevi, ir redzami arī citi cilvēki, datu pārziņim ir jānodrošina to neatpazīšana, piemēram, jāaizmiglo viņu sejas vai jāizmanto citi līdzekļi, kas neļauj šīs personas identificēt.

Andersone atgādina, ka arī apsardzes uzņēmumi GDPR izpratnē var būt datu pār

ziņi vai apstrādātāji atkarībā no vienošanās ar klientu, tādēļ tiem būtu jāpapildina klientu līgumi ar noteikumiem par to, ko apsardzes uzņēmums var darīt ar uzkrātajiem datiem (video) un kādas datu uzglabāšanas procedūras tam ir jāievēro.

Uz privātpersonas veiktu personas datu apstrādi GDPR neattiecas. "Taču videonovērošanu var veikt tikai personiskām vai mājas un ģimenes vajadzībām, piemēram, savu bērnu novērošanai savā pagalmā vai savas teritorijas novērošanai. Šajos gadījumos informāciju par to, ka tiek veikta videonovērošana, GDPR neprasa izvietot," uzsver Stankeviča.

Ja novēro, tad informē

Uzņēmumiem un organizācijām ir jāievēro datu minimizācijas princips – jāapstrādā tikai tie video dati, kas tiešām ir nepieciešami. Turklāt tos nevajadzētu uzglabāt ilgāk, nekā tas ir nepieciešams. Andersone atgādina, ka, strādājot ar video, tieši tāpat kā apstrādājot jebkurus personas datus, ir jāievēro GDPR 5. pantā noteiktie vispārējie principi.

Par to, ka uzņēmumā, tā teritorijā notiek videonovērošana, ir jāinformē. Piemēram, jāizvieto uzlīme, ka objektā notiek videonovērošana, un jānorāda vismaz datu pārziņa nosaukums, kontaktinformācija, datu apstrādes mērķi, kā arī norāde, kur pieejama GDPR papildu prasītā informācija (piemēram, saite uz uzņēmuma privātuma politiku).

Tikmēr Stankeviča atgādina – kaut GDPR neregulē privātpersonu datu apstrādi, arī iedzīvotājiem ikdienā jāatceras par vispārējām personas tiesībām uz privātumu. Proti, ja privātpersona savā īpašumā ir izvietojusi videonovērošanas kameras, par to vajadzētu informēt visus, kas uzturas īpašumā, tostarp pašu bērnus.

Kad drīkst publiskot video un kad nedrīkst?

Ja videonovērošanas kameras uzstādītas ar mērķi aizsargāt privātīpašumu, piemēram, mājokli, privāto mežu vai vasarnīcas teritoriju, novērst vai atklāt tajā noziedzīgus nodarījumus, to veiktos video ierakstus pārzinis jeb kameras īpašnieks, stājoties spēkā GDPR, būs tiesīgs iesniegt tiesībsargājošajās institūcijās (policijā, prokuratūrā u.c.) savu likumisko interešu aizstāvībai. Taču viņam nebūs tiesību izvietot šos video ierakstus interneta vidē, lai likumpārkāpējus nokauninātu vai ar līdzilvēku palīdzību identificētu, jo tas jādara policijai. Savukārt, konstatējot piemērotu GDPR 6. pantā noteikto pamatojumu (piemēram, datu subjekts ir devis piekrišanu savu personas datu apstrādei vienam vai vairākiem konkrētiem nolūkiem; apstrāde ir vajadzīga, lai izpildītu uz pārzini attiecināmu juridisku pienākumu; apstrāde ir vajadzīga, lai aizsargātu datu subjekta vai citas fiziskas personas vitālas intereses), pārzinis, iespējams, atsevišķos gadījumos varētu publicēt videonovērošanu kameru veiktos ierakstus sociālajos tīklos un citos publiskos kanālos.

www.DELFI.lv

http://www.delfi.lv/business/biznesa_vide/vispariga-datu-aizsardzibas-regula-un-videonoverosana-kas-jazina-uznemejiem-un-privatpersonam.d?id=50057677